

TJÄNSTESKRIVELSE
2023-03-01

B 2022-002133

Miljö- och
stadsbyggnadsnämnden

SICKLAÖN 134:29 (NYA GATAN 1)

Ansökan om bygglov för ljusanordning på flerbostadshus,
fasadbelysning

Förslag till beslut

Ansökan avslås med stöd av 9 kapitlet 30 § plan- och bygglagen (2010:900).

Följande avgifter debiteras i samband med detta beslut, enligt taxa fastställd av kommunfullmäktige.

- avgiften för avslaget är 6 400 kronor

Ärendet

Ärendet gäller ansökan om bygglov för ljusanordning i form av fasadbelysning på flerbostadshus. Byggnadernas fasader mot söder och öster belyses med uppåtriktade fasadstrålkastare. Åtgärden är redan utförd.

Bygglovenheten har fått ta del av foton från platsen i höstas när fasadbelysningen var monterad och i bruk. Fasaden belystes då med uppåtriktade strålkastare i ett starkt, kallvitt ljus. Enheten har meddelat sökande att fasadbelysningen kräver bygglov och att den inte får tas i bruk innan bygglov beviljats och slutbesked utfärdats i ärendet.

Bygglovenheten har informerat sökande om att eventuell fasadbelysning behöver utformas så att ljuset samverkar med gatubelysning och intilliggande fastigheter. Uppåtriktat ljus som bidrar till ljusföroreningar ska inte användas. Hänsyn behöver tas till trafiksäkerhet, grannfastigheter och boende i byggnaden. Ljusstyrkan ska kunna regleras för att anpassas till omgivningen samt tiden på dygnet och årstid. Sökande har upplysts om möjligheten till att revidera ansökan att gälla ett förslag med dämpad fasadbelysning utan uppåtriktat ljus. Ansökan ska då kompletteras med en beskrivning av förslaget där syftet med belysningen och ett koncept för ljussättningen redovisas. Förslagsvis bör man ta stöd av en professionell ljusdesigner/ljussättare.

Granskad av PERSUN

Fasadbelysningen är redan monterad men byggsanktionsavgift är inte aktuell då belysningen har släckts efter att sökande har informerats om att bygglov, startbesked och slutbesked krävs för att ta belysningen i bruk.

Planförutsättningar

Fastigheten omfattas av detaljplan Dp 612 vilken anger att fastigheten är avsedd för bostads- och centrumändamål.

Riktlinjer och förhållningssätt för offentlig belysning i Nacka – Belysningsstrategi

Enligt riktlinjerna för belysning som har tagits fram i samarbete av Enheten för anläggningsprojekt, Drift- och förvaltningsenheten, Enheten för planering och tillstånd, Juridik- och kanslienheten samt Planenheten ska fasadbelysning användas främst på offentliga landmärken och målpunkter och för att lyfta fram kulturvärden. Som ett led i målet om ekologisk, social och ekonomisk hållbarhet ska Nacka kommun medverka till att begränsa ljusföroreningar och störande ljus, vilket kan sammanfattas som:

- Ljus som har negativ påverkan på växter och djur.
- Ljus som har negativ påverkan på människors hälsa och välbefinnande i sina bostäder.
- Ljus som stör trafikanter genom bländning och distraherande ljusmiljöer.
- Ljus som stör i stället för att försköna stadsbilden genom överbelysning eller opassande färgat eller rörligt ljus.
- Ljus som stör astronomiska observationer.

För att begränsa ljusföroreningar och störande ljus finns internationella rekommendationer framtagna av CIE - International commission on illumination. Riktlinjerna innefattar:

- Maximal andel uppåtriktat ljus som syftar till att begränsa spilljus mot himlen.
- Maximal vertikal belysningsstyrka på bostadshus, i första hand fönsterytor, och maximal ljusstyrka hos armaturer i störande riktningar mot bostäder, som syftar till att begränsa olägenheter för boende.
- Maximal fasadluminans på byggnader och skyltar som syftar till att begränsa överbelysning.

De maximala gränsvärden som anges bör vara utgångspunkten för utomhusbelysningen i Nacka kommun. Gränsvärdena mot störande ljus baseras på ett zoneringsystem med fyra "miljözoner" (E1-E4) som representerar områden med olika starkt omgivningsljus. Den nu aktuella fastigheten ingår i miljözon E4.

I ljusplanering bör varje projekt beakta anläggningens totala andel uppåtriktade ljus (ULR) och sträva efter att det inte överskrider gränsvärdena

I riktlinjerna påtalas även att belysning påverkar miljön genom sin elförbrukning.

Yttrande

Ansökan har remitterats till belysningsingenjör på anläggningsenheten och stadsarkitekten.

Belysningsingenjör på anläggningsenheten har yttrat att Nacka kommun ska medverka till att begränsa ljusföroreningar som ett led i målet om ekologisk, social och ekonomisk hållbarhet. Fasadritningarna A-40-3-103 och A-40-3-104 beskriver uppåtriktat ljus.

Produktbladen visar på höga ljusnivåer. Så höga att de belyser långt mer än bara fasaden. Ett platsbesök har gjorts och visar på hög nivå av reflekterat ljus från den vita belysta fasaden. Minsta lilla ljusriktning över horisontalplanet bör undvikas, att lysa rakt upp i luften är helt oacceptabelt. Det står beskrivet i Nackas Tekniska handbok om begränsade ljusföroreningar. Det finns internationella rekommendationer framtagna av CIE för att undvika den typen av ljussättning. Ljuset stör framför allt nattaktiva pollinatörer. I kommunen jobbar vi för att bevara dem och få dem att trivas. Bygglov för denna typ av fasadbelysning bör nekas.

Stadsarkitekten framför i sitt yttrande bland annat följande. Fasadbelysning har traditionellt använts för att belysa för staden viktiga byggnader. Fasadbelysning behöver samspela med omgivningen. Belysning ska harmonisera och komplettera gaturummets övriga belysning. Belysningen ska inte framställa byggnaden som en solitär utan som en del i helheten. För att stadsbilden ska upplevas som balanserad behöver ljussättningen utformas efter platsen och sammanhangets förutsättningar samt ta hänsyn till de omgivande ljusnivåerna. För höga ljusnivåer kan bidra till att intilliggande byggnader och övrig omgivning upplevs som mörk, vilket påverkar helhetsupplevelsen av en plats. Den fasadbelysning som sitter på byggnaden idag skapar en obalans i fasaduttrycket med det skarpa, kalla ljuset. Det skapar också en obalans i stadsbilden. Om fasaden ska belysas bör det vara med ett mjukare, varmare ljus – helst inte underifrån. Då skulle ett mer harmoniskt uttryck kunna nås, både för byggnaden och stadsbilden.

Sökande har skickat in ett bemötande till tjänsteskrivelsen som finns med i sin helhet i bilaga 8.

Tidigare beslut

Bygglov beviljades för nybyggnad av aktuellt flerbostadshus i ärende B 2018-000876 med beslutsnummer § MSU § 84/2019 och beslutsdatum den 26 juni 2019.

Skäl till beslut

Enligt plan- och byggförordningen (2011:338) 6 kap. 3 a § krävs bygglov för att sätta upp, flytta eller väsentligt ändra en ljusanordning om den avsedda användningen av anordningen kan ha betydande inverkan på omgivningen, eller placeras på eller i anslutning till en sådan byggnad eller inom ett sådant bebyggelseområde som är särskilt värdefullt från historisk, kulturhistorisk, miljömässig eller konstnärlig synpunkt.

Enligt plan- och bygglagen 2 kap. 6 § punkt 1 ska bebyggelse utformas på ett sätt som är lämpligt med hänsyn till stads- och landskapsbilden, natur- och kulturvärdena på platsen och en god helhetsverkan.

Den nu aktuella fasadbelysningen bedöms kräva bygglov då den har betydande inverkan på omgivningen i form av ljusföroreningar som har en negativ påverkan på djur och överbelysning som påverkar stadsbilden.

Nämnden bedömer att fasadbelysningen har utformats på ett för byggnaden och gaturummet ofördelaktigt sätt. Ljussättningen skapar en obalans i förhållande till närliggande byggnader, och därmed en obalans i stadsbilden. Det uppåtriktade ljuset bidrar till ljusföroreningar som stör nattaktiva pollinatörer och strider mot internationella rekommendationer.

Enligt de riktlinjer och förhållningssätt för offentlig belysning som kommunen har tagit fram (men som inte är politiskt beslutade) ska fasadbelysning användas främst på offentliga landmärken och målpunkter och för att lyfta fram kulturvärden. Byggnaden uppfyller inte något av dessa kriterier.

Åtgärden bedöms inte vara varsam mot byggnadens karaktärsdrag och den starkt upplysta fasaden utgör ett främmande inslag i stadsbilden. Ett beslut om att bevilja bygglov i efterhand för fasadbelysningen kan bli prejudicerande, vilket kan få konsekvenser för stadsbilden på sikt.

Nämnden bedömer att ett reviderat förslag med ändrad riktning/placering av strålkastarna till nedåtriktat ljus skulle kunna beviljas bygglov. För att få startbesked i ärendet behöver ärendet då även kompletteras med en kontrollplan där det bland annat framgår att ljusstyrkan är reglerbar.

Sammanfattningsvis bedöms den nu föreslagna fasadbelysningen inte vara ett lämpligt inslag på platsen med hänsyn till stads- och landskapsbilden, naturvärdena på platsen och en god helhetsverkan. Åtgärden uppfyller därmed inte förutsättningarna enligt 9 kapitlet 30 plan- och bygglagen.

Nämnden avslår ansökan enligt 9 kapitlet 30 § plan- och bygglagen.

Bygglovenheten

Jenny Struck
Handläggare

Maria Melcher
Enhetschef

Bilagor

1. Ansökan
2. Situationsplan
3. Fasadritningar
4. Produktblad
5. Illustration
6. Yttranden från remissinstanser
7. Riktlinjer och förhållningssätt för offentlig belysning i Nacka
8. Yttrande från sökande

ÖVERSIKTSKARTA

